

Αυτοβιογραφία μιας «καταραμένης»

Σύντροφος, μάνα, ερωμένη, συγγραφέας και ηρωίδα της πιο δυστοπικής ιστορίας, αυτής του εθισμού και της αλλοτρίωσης

ΤΟΒΕ ΝΙΤΙΛΕΟΥΣΕΝ
«Η τριλογία της Κοπεγχάγης»
Παιδική ηλικία. Νιάτα. Εξάρτηση
μυθρ.: Κατερίνα Σχινά
εκδ. Πατάκη, 2023, σελ. 480

της **ΤΕΣΣΥ ΜΠΑΪΛΑ**

Γεννημένη το 1917 στη Δανία, η Τόβε Νιτλέουσεν είναι μια από τις σημαντικότερες λογοτεχνικές μορφές του εικοστού αιώνα στη χώρα της αλλά και στη διεθνή λογοτεχνική σκηνή. Εμφανίστηκε στα γράμματα το 1939, όταν εξέδωσε μια σημαντική ποιητική συλλογή με τίτλο «Η ψυχή του κοριτσιού». Αυτοκτόνησε το 1976, σε ηλικία 59 ετών, ύστερα από έναν πολύ δύσκολο και ταραχώδη βίο. Η σύντομη ζωή της, η οποία χαρακτηρίστηκε από διαζύγια, ψυχολογικές διακυμάνσεις, μεταπτώσεις και προσπάθειες αποτοξίνωσης σε ειδικές κλινικές, διακρίνεται από μια μεγάλη λογοτεχνική παραγωγή, η οποία συμπεριλαμβάνει δοκίμια, ποιήματα, διηγήματα, μυθιστορήματα. Η θεματολογία της επηρέαστηκε τόσο από την εργατική καταγωγή της οικογενείας της όσο και από την ίδια την πολυτάραχη ζωή της, τη σχέση της με τους ανθρώπους, τους ερωτικούς της συντρόφους, το πάθος για τη γραφή, τον κόσμο του αλκοόλ, των ναρκωτικών ουσιών, την ψυχική της νόσο και τον αυτοθέλπτο θάνατο. Τιμήθηκε με αρκετά βραβεία, ανάμεσά τους με το βραβείο «Χρυσές Δάφνες»

το 1956. «Η τριλογία της Κοπεγχάγης» θεωρείται το αριστούργημά της, η μεγάλη της εξομολογητική αυτοβιογραφία, πιθανώς πρόδρομος μιας σειράς αυτοβιογραφιών, όπως αυτές της Ανί Ερνό ή της Ντέμπορα Λέβι. Στη χώρα μας τη μετάφρασή της, που πρόσφατα κυκλοφόρησε από τις εκδ. Πατάκη, υπογράφει η Κατερίνα Σχινά.

Η διαδρομή της Νιτλέουσεν σημαδεύτηκε από την ψυχική της νόσο, τους ερωτικούς συντρόφους, το αλκοόλ, τα ναρκωτικά, το αυτοθέλπτο τέλος.

Αδιαμφισβήτητη πρόκειται για μια αριστοτεχνικά γραμμένη σύνθεση που περιλαμβάνει την παιδική ηλικία μιας γυναίκας η οποία μεγαλώνει σε μια εργατική συνοικία στην Κοπεγχάγη με όνειρο να γράψει ποιήματα, τα γιάτα όπου περιγράφονται οι πρώτες επαφές με τη σεξουαλικότητα και τον έρωτα και την εξάρτηση της ίδιας, και αναφέρεται με ενάργεια και σαρωτικό ρυθμό η μεγάλη περιπέτεια της ζωής της Νιτλέουσεν, τους τέσσερις γάμους που έκανε και τον τρόπο με τον οποίο οδηγήθηκε μέσα από αυτούς στη συγγραφή αλλά και στον βυθό της εξάρτη-

σης από τα ναρκωτικά. Είναι η ιστορία μιας γυναίκας που αντιπαλεύει τις νοσηρότητες της εποχής της, αναμετράται με τους ρόλους που υιοθετεί ανεξάρτητα από την πραγματική της θέληση, οδηγείται στον εφιάλτη της εξάρτησης, γίνεται σύντροφος ερωμένη, συγγραφέας αλλά και ήρωας της πιο δυστοπικής ιστορίας, αυτής του εθισμού και της αλλοτρίωσης, και εντέλει ενλικιώνεται. Επώδυνη ενλικίωση, όμως, διάστικτη από τη συγκρουσιακή μοίρα μιας αντιμαχόμενης λογικής που διαπερνάει κάθε κύτταρο της υπαρκτικής της

αυτοδιάθεσης, καθώς τα όνειρα της πολυτάραχης ζωής της έρχονται αντιμέτωπα με τις ισχυρές πεποιθήσεις της εποχής περί αποκατάστασης της γυναίκας. Η συγγραφέας γράφει για όλα αυτά έχοντας ενστερνιστεί τον ρόλο της αφηγήτριας. Άλλοτε με χιούμορ και άλλοτε με μια διάχυτη μελαγχολική διάθεση. Πάντοτε με μια ζωντάνια, ωστόσο, και μια διάθεση ανάλυσης των φεμινιστικών προβληματισμών της εποχής συνομιλεί με τον πόνο και καταγράφει τη σκληρή εξελικτική πορεία αυτής της ενλικίωσης μέσα από φιλικές σχέσεις, ερωτικούς, οικογενειακούς και

Αριστερά η Κοπεγχάγη του σήμερα. Η Τόβε Νιτλέουσεν στο βιβλίο της ζωής της (πάνω) περιγράφει την πάλη ενάντια στις νοσηρότητες και τις αντιλήψεις της εποχής της.

κοινωνικούς δεσμούς, τους οποίους αναπτύσσει συναρπάζοντας τον έρεβος με την κατάκτηση της αυτογνωσίας. Αναδεικνύει έτσι τη δύναμη της περιθωριοποίησης αλλά και της ανάγκης για αυτονομία και προσωπική αυτοδιάθεση. Τη δύναμη της ζωής να παρασύρεται από τα πάθη, τα λάθη και τα όνειρα. Μια δύναμη που γίνεται ο αναστοχαστικός πυρήνας της ζωής και τελικά της προόδου ή του αφανισμού της. Αντιμαχόμενη τον ίδιο τον εαυτό της βαδίζει ολόγεια στο ορφικό μεταίχμιο της καταστροφής και οριοθετεί ταυτόχρονα τη δύναμή της περικρατώνοντας τον

εαυτό της σε μια ανηλεή ματαιώση εξιλέωσης.

Εμπειρίες ζωής

Στην τριλογία της η Νιτλέουσεν αναμειγνύει τις βιωμένες εμπειρίες της διαπνώνοντας μια αποστασιοποιημένη στάση σαν να μην πρόκειται για μια οδυνηρή αυτοβιογραφία, γεγονός που επιτρέπει να αναδειχθεί μια αφηγηματική τεχνική απαλλαγμένη από μελοδραματισμούς και υπερβολές που θα αποδυναμώσαν το κείμενο και θα το καθιστούσαν μυθοπλαστικά αφελές. Με απίστευτη φυσικότητα καταγράφει τις αναμνήσεις της, σαν να γράφει ένα ημερολόγιο, και ταυτόχρονα τις μετατρέπει σε ατόφιο λογοτεχνικό κείμενο έμπλοκο πλοκής, αλλά κυρίως ουσιώδους μορφής, ενίοτε στοχάζεται και φιλοσοφεί, πάντοτε όμως περιπλέκει το ασάφες με το ζητούμενο που δεν είναι άλλο από την καλή λογοτεχνία. Παράλληλα περιγράφει τη δανέζικη κοινωνία της εποχής αλλά και τον ισχυρό προσωπικό πόλεμο με την εξάρτηση, την παραισιοποίηση αντίληψη ανύψωσης στη σφαίρα της κατασκευασμένης ευδαιμονίας, την επακόλουθη κατάρρευση και το μέγεθος της ουτοπίας.

Η μετάφραση της Κατερίνας Σχινά δίνει ένα γλωσσικά άψογο ελληνικό κείμενο και δημιουργεί τις προϋποθέσεις για μια ατμοσφαιρική ανάγνωση, γεμάτη ρυθμό, πάθος και αισθητική αγωγή.